

Nyerges
András

*Családi
fantom*

és más történetek

Kronosz Kiadó

Nyerges András

Családi fantom
és más történetek

NYERGES ANDRÁS

*Családi
fantom*
és más történetek

Kronosz Kiadó

Pécs, 2020

Megjelent
a 80 éves Nyerges András tiszteletére

Jelen elektronikus kiadvány a Kronosz Kiadó gondozásában
2020-ban megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6048-53-0

© Nyerges András, 2020
© Kronosz Könyvkiadó Kft., 2020

Krucifix, avagy mondtam, hogy lesz meglepetés

1. Borotválkozó tükroemben ma reggel megláttam apám arcát. Vonásaink hasonlósága most, hetvenötödik évemen túl, váratlanul ért, s az külön is meghökkentett, hogy mit értem tetten. Egy csibészes villanást, amit annak idején olyankor láttam apám szemében, ha úgy érezte, sikerülhet túljárnia a világ eszén. Nekem ma épp olyan napom ígérkezik, amely csüggedéssel szokott eltölteni, és ehhez képest még az is túlzott erőfeszítésnek szokott tűnni, hogy képemről a szórt lenyírjam, most azonban kivételesen örömet szerzett az ujjaimmal kitapogatott simaság, s az futott át az agyamon, hogy ez a rosszakaróim számára bosszantó lehet, ha világfájdalom helyett üdének és harcra késznek tudok mutatkozni, meglepő lesz. Ha én lepem meg őket és nem fordítva, az ok a jókedvre, ezért anélkül, hogy eltökéltem volna, a tükörképem egy fintort vágott felém, mintha meg akarná mutatni,

hogy szívósabb növény vagyok, mint feltételeznék, és rá lehet ugyan taposni a földből kilátszó részeimre, de nem lehet biztosra venni, hogy többé nem dugom ki a fejemet. A fintor a nap még hátralévő részében sem ment ki a fejemből, mert amit láttam, üzenet volt a múltból, elégtétel, hogy apám csúfondáros makacssága is hírt ad magáról, s ez tudatára ébresztett, hogy az a fintor tulajdonképp nem más, mint az örökségem.

2. Negyvenhét nyarának egyik péntek délutánja van, apám a lakásunk előtt áll, a gangon. Egy délből érkező vonattal vártuk, de hiába vártuk, azzal nem jött, most pedig két markos, overallos figura támasztja az ajtófélfának. Ők kísérték fel ide a második emeletre, mert magától a teherautó fülkéjéből se tudott volna kiszállni. Jobbról-balról támogatni kell, nehogy elvágódjon. Apám harminchat éves, amúgy meg se kottyán neki a lépcső, de most jóformán nem is áll a lábán. Gézturbán van a fején, a karja felkötve, kézfejét annyi leukoplaszt borítja, hogy ki se látszik. Csöngetéskor anyám rettegő arccal nyit ajtót, mert semmi jót nem jelent, ha nem a kulcs fordul el a zárban. Ott áll két idegen, köztük apám, és nem a drámai helyzethez illő, feszült arckifejezéssel köszön, hanem széles, szinte büszke vigyorral jelenti, ugye mondtam, kisanyám, hogy hét végén jövök, és lesz nagy meglepetés?

3. Anyámban előbb némán fortyog a felháborodás, aztán ki is tör belőle, te meg hol a fenében kujtorogtál? És méltatlankodva sorolja, mit élt át mostanáig, tudok a tokodi vadsztrájról, mert felhívtam interurbán Tatabányát, és a frász majd kitört, hogy képes voltál odamenni, nem érdekelt, hogy valami bajod eshetik, az irodában azzal búcsúztál el, hogy Tokod után hazajössz, de persze nem jöttél, az meg eszedbe se jut, hogy ilyenkor én mit állok ki! Kisanyám, tényleg jártam Tokodon, csak hát a szocdem vajúrok kimaradtak a sztrájból, így hamar eljöhettek, és indultam is haza, amikor... Apám egyszercsak megbillen, hoppá, mondja, el ne essünk már, fiúk! Közben anyámra kacsint, aki nem hajlandó vele nevetni, azt kiabálja, most fél hét elmúlt, máskor két óra elég volt, hogy hazaérj, de ha tudtad, hogy késni fogsz, miért nem szóltál haza legalább? Apám rávágja, mert – mint látod – közbejött valami, és a kötésére mutat, egyébként jó lenne, ha végre beljebb kerülnénk, és szemével a gang átellenes csücske felé vág, ahonnet többen is szemérmetlen kíváncsisággal figyelnek minket, mert hátha olyan pletyka terem számukra, amit holnap cserealapként hasznosíthatnak. Éppen mikor ezt a gyülekezetet mutatja, egy minden eddiginél terebélyesebb matlaszépongeola hömpölyög ki a folyosóra, és ő is ott könyököl a többiek mellett, tüntetően felénk bámul, apám pedig, mielőtt betámogatnák a lakásba, rákacsint

a kísérőire, a gang egyszer le fog szakadni alattuk, nem ekkora seggekre tervezték. Anyám sóhaj, reménytelen eset vagy, de most már ő sűrgeti a bemenést, gyertek gyorsan, vagyis jöjjenek. Én lábujjhegyre állok az előszoba sarkában, kis növésű hét és fél éves vagyok, hátha így jobban észrevesznek, és apám felemel, ahogyan szokott, de most csak mutatja, hogy nem tud, látod, kis bocsom, engem is ők tartanak. A két idegen már attól zavarba jött, hogy anyám *gyerteket* mondott, még inkább elbizonytalanodnak, mikor a szemlátomást félbehagyott nagytakarítás látványa tárul elébük, a dohányzóasztal fölfelé fordított lábakkal hever a rekamién, a padlón vödör, porrongy, partvis, személtapát, bebújós vikszelőkefe, két rongyszőnyeg felcsavarva támasztja a vitrint, alig van hely a beljebb kerüléshez, ahhoz is egymásra borított székeket kell szabaddá tenni, hogy apám és legalább az egyik overallos leülhessen. Anyám úgy érzi, magyarázkodnia kell, nem tudtuk, ugye, hogy mikor jöttök, azaz jönnek, még fél óra, és mindennel kész lettem volna! Apám megpróbál föltápaszkodni, szemében ott a csibészes villogás, szólj, kisanyám, ha zavarunk, fiúk, vállaltok egy visszafelé fuvart? Azok ketten kínjukban heherésznek, s egyikük felhajtja a likőrt, amivel anyám – mentegetőzve, hogy nincs más itthon – megkínálta, a társa viszont *nemet* int, hogy ő sofőr, és nyomatékosan rátenyerel a pohárkára. Késésben vagyunk,

kezicsókolom, szabadkoznak, csak Bandit akartuk
rendben hazaszállítani. Szedelődzködnek, akkor
te ugye jól vagy, lapogatják a vállát, aztán csak
semmi hetvenkedés! Kifelé menet egyikük az ök-
lét lendíti, barátság, a másik meg azt mormolja,
szabadság. Mindent köszönök, mondja anyám, és
kikíséri őket, s az előszobában eszébe jut, hogy hát
ő is szocdem, méghozzá nőtitkár, barátság, ezzel
köszön el, de amikor visszajön, kirobban belőle
a mérge, hát ezek kik voltak? Fut a lakás, nincs
ittthon semmi, még az a szerencse, hogy legalább
anyád litániára ment, de te beállítasz két vadide-
gennel! Apám csillapításként süt el egy korábbi
szóki-facsarást, ne is haragugyozzál, kisanyám, és
a vállát vonogatja, gőzöm sincs, kik voltak, csak
azt tudom, hogy két rendes pasas a megyéből, ők
kanalaztak ki az árokból, mikor az országútról
meglátták a balesetemet, és rögtön jöttek segíteni,
szocdem a szocdemet nem hagyja cserben alapon.
Csak az egyik volt az, mondja anyám, és hirtelen
elhatol a tudatáig, hogy mit hallott az imént, mi-
csodát láttak?

4. Igazából az apám fején virító kötést is csak
most veszi észre, te szentséges ég, mit műveltél
magaddal? Apámnak röhög a szeme, én ugyan
semmit, de a Zündappnak pont a megyehatáron
lett durrdefektje, és mégsem ebből lett a kataszt-
rófa, micsoda nem lett, ismétli el anyám, mivel

mi történt? Egy kis malőr, mert a kőjesszus pont ott állt, ahol eddig semmi sem volt. Azt az utat már ezerszer megtettem, de ott sose állt krucifix, nemrég rakhatták oda, és pont oda, ahol a kanyar miatt nem látszik! Én meg rittig nekimentem, egy kicsit leröpültem a motorról, az oldalkocsi a szomszéd megyében landolt, száz szónak is egy a vége, ezért késtem, kisanyám. Rettenetes, sikolt fel anyám, ez bizony az, bólint rá apám, olyan prima motorom többé sose lesz, mint a Zündapp volt. Anyám ettől jön ki a sodrából, kit érdekel a rohadt motor, a te fejeddel mi van? Apámba belebújik a kisördög, igazad van, szolgálati járműért fájjon a pártbizottság feje. Az enyémnek semmi baja, ezek a fiúk bevittek a kórházba, azt is megvárták, míg elláttak, a doki belém diktált egy kisüstit, azóta kutyabajom. Viszont nem mindenki úszta meg ennyivel, mert képzeld el, kisanyám, a kőjesszus még nálam is rosszabbul járt, kidőlt, és leröpült a töviskoronája, és neki még ilyenje se lett, bök a kötésre, mit szólsz, ugye jól áll? Anyám a kezébe akadó első tárgyat hozzávágja, a hangjában sírás bujkál, miért van az, hogy te nekem soha semmit nem tudsz tisztességesen elmesélni?

5. Apám megérzi, hogy elég a bohóckodásból, láthatod, semmi bajom, bizonygatja komoly képpel, ezzel a két fiúval meg direkt szerencsém volt, mert éppen hogy összeszedtek, és már jött is Tata felől

a feszületszentelő körmenet. Képzelheted, mi lett volna, ha engem meglátnak a kidőlt krucifix mellett! Az atyáúristen se mossa le rólam, hogy mint szocdem megyei titkár szándékosan döntöttem ki a kőjesszust. Annál is inkább, mert – ezt neked még el se tudtam mondani – a múlt héten már ki lettem prédikálva, mint a muszáj-hittan legfőbb ellensége a megyében, egy vörös kalapácsos antikrisztus! Ha ehhez még ájtatosék a kőjesszus dolgát is világgá kürtölik, az eszdépének semmi esélye nem marad a hittan-vitában, de hála ezeknek a fiúknak, csak az elgurult defektes gumi meg a letört töviskorona maradt a helyszínen. Most aztán minden azon múlik, hogy nem lepcsesszájú-e valamelyikük, de ha nem, akkor én baj nélkül kimászhatok a kulimászból. Anyám ennek a részleteit már türelmetlenül hallgatja, inkább arról beszélj, hogy mit mondtak még a kórházban. Háááát, húzza a választ apám, a doki tulajdonképp ott akart tartani, de megmondtam, hogy arról szó se lehet, a család Pesten él, amúgy is ritkán látjuk egymást, veletek akarom tölteni a hétvégét. Erre azt mondja, majd ő hazavitet engem mentővel. És megint a két pasas mentett meg, mert azt mondták, nekik pesti célfuvarjuk van, egy kis kerülő nem gond, hazahoznak. És milyen jól tették, mert a szívbajt hozta volna rád, kisanyám, ha mentőkoscsi hoz haza. Velük meg – igaz, kicsit lassabban – simán hazazötykölődtem, tettünk ugyan egy kite-

rőt Bicske felé, mert az egyiknek ott dekkolt egy bepácolt fél disznaja, viszont ennyi szívésség után mégse szólhattam, hogy fiúk, inkább siessünk. És látod, itt vagyok, ragyogok. Azt látom, hogy tisztára elment az eszed, fakad ki anyám, és ha a sebed út közben bevérik? Ha kiderül, hogy ez agyrázkódás vagy ödéma vagy vérömleny? És én idehaza mit kezdek veled? Kihívod a körzetit, vágja rá apám, hát nem érted, hogy a fene már majd meg-evett utánatok? Csalánba nem üt a ménkű, reggelenre el is felejtjük az egészséget. Anyám szipog, és halhalkan csordogálnak lefelé a könnyei. Aztán felnéz, és furát kérdez, mondd, ilyenkor gondolsz néha rám is, meg a kicsi fiadra? Ezúttal apám sértődik meg, hogyhogy gondolk-e, egyfolytában rátok gondolk, ott a motoron is épp azon jártattam az agyam, hogy a mi ocsmány előszobai spanyolfalunkból bábszínházi paravánt tudnék csinálni a kölköknek, csak a vásznat kell duplán visszahajtani, a fakeretet meg rövidebbre fűrészelni. Vágyaim teljesülésének esélye meghozza az én hangomat is, apu, tényleg lesz bábszínházam, ezt hüledezve kérdezem, igazi bábszínház? Apám óvatosságra int, mutatóujját a szájára téve suttog, pssst, kis bocsom, örülj, hogy anyád nem hallotta, és egyelőre maradjon is titok. A mi titkunk.

6. A következő percben kiderül, hogy a veszély, ami a fogasnak használt spanyolfalra leselkedik,

azért nem hatolt el anyám tudatáig, mert neki is támadt egy merész ötlete. A székét odahúzza szorosán apám mellé, kezét ráteszi a fejére, ahol a körbetekert gézből kilátszik egy kis tonzúrányi rész, s a tenyere lágy begyével simogatni kezdi, így mormolja el, mit talált ki, hétfőn ezzel a bepólyált fejjel bemész a központba, mert a balesetednél jobban semmi se tudná indokolni, hogy miért kéred magad vissza Pestre. Csak ránéznek a kötésedre, és be kell látniuk, hogy a munkád túl veszélyes, eleget voltál már tőlünk távol, most menjen oda más, például akinek nincs családja. Apám fújtat, mint a mozdonyok, mikor a Nyugatiba beérve megállnak a vasküllő előtt, s még utoljára kieresztik a maradék gőzt, sajnos ez nem megy, kisanyám, és bocsánatkérően néz, hétfőn mindenképp vissza kell mennem, akkor lesz a nagy meccs fakultatív hittan-ügyben, klerikálisék, kiszagdzák, mindenki ránk feni a fogát, az emkápé úgyis megalkuvással vádol minket, és ha nem vagyok ott, azt tényleg megfutamodásnak lehetne tekinteni, ugyanis megyei szinten még együtt is csak egy szavazatnyi többségünk van! Ez a dolog itt a búbomon csak egy karcolás, semmiben se akadályoz, üres kifogásnak tekintenék, magyarázza, de egyre lassabban forog a nyelve, és kezdi a szavakat is kásásan formálni, aztán egy mondat közepén hirtelen elalszik, mi pedig dermedten nézzük, hogy a fején a kötés egy kicsit átvérzett.

Tartalom

Krucifix, avagy mondtam, hogy lesz meglepetés	5
Családi fantom	24
A visszatoloncolás	97
Mirabile dictu	116
Ellen-evangélium	229
Ki kit vág le, avagy a kelet-közép-konyhai béke	236
Végzetgyök	244

NYERGES ANDRÁS MŰVEI

- Emberi hitben (*versek*, 1963)
Fanyar tükör (*versek*, 1965)
Holnemvolt (*versek*, 1967)
Jó vér (*regény*, 1969)
Valaki győzött (*versek*, 1970)
Magam ellen (*versek*, 1976)
A kapu (*kisregény*, 1979)
Magyar filmek mozija (*filmkritikák*, 1982)
Az ördög győz mindent szégyenleni (*dráma + versek*, 1983,)
Szigorúan bizalmas történet (*regény*, 1985)
Magyar fakír (*szatírák*, 1988)
Félvadregény, az ifjú Tariménes újabb utazásai (*regény*, 1988)
Magyar parádé (*regény*, 1990)
Mumus, magyar lekvárban (*korrajz, tárcákban elbeszélve*,
1992)
Balhit balhét terem (*cikkek*, 1994)
Esték a körmönfonóban (*válogatott és új versek*, 1996)
Jobb- vagy Balkánaán (*szűrőpróbák*, 1998)
Senkiföldje: irodalom (*szűrőpróbák*, 1999)
Színrebontás (*istenkáromló oknyomozások*, 2003)
Rendes ország, kétféle történelem (*színrebontások*, 2005)
Voltomiglan (*regény*, 2002, 2007, 2010)
Nichtvordemkind (*Knaus Verlag, fordító Andrea Ikker*, 2007,
2009)
Non davanti ai Bambini (*elliot, Róma, fordító Andrea Rényi*,
2009)
Tévelygések kora (*regény*, 2009)
A barátságsszédelgő (*regény*, 2010)
A negyvenesek pavilonja (*regény*, 2012)
Háztűznéző (*regény*, 2013)
Makó szomszédja Jeruzsálem (*esszék*, 2014)
Reciprok (*regény*, 2016)
Színünk és vizsályunk (*esszék*, 2016)
Bitorló a skatulyában – P'art pour P'árt (2018)
Kábépé (*regény*, 2019)

A Kronosz Kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

A Kronosz Kiadó a Szakkiadók Társulásának tagja,
könyveink elektronikusan elérhetők, olvashatók és kereshetők
az Arcanum Adatbázis Kiadó által létrehozott

www.szaktars.hu

adatbázisban